

מילואים הלכות תפלה סימן קב המשך מעמוד קודם

שלמה תפלה פ"ו סי"ד) שאסור, וכמו כנגד העומד בתפילת שמונה עשרה, והוסיף, שבקדוש אסור עד 'דאמירין בעלמא', וכן מבואר בשערי תשובה (סי' נו ס"ק א) שאסור לעבור כנגד האומר קדוש [והעיר הגרי"ח קניבסקי (אש"י) ישראל בסוף הספר תשובה קבו] שהמשני"ב כלל לא הביא דין זה].

בכל הקריאת שמע, ומפני שמבטל בוונתו, ולכאורה כיון שמבואר כאן בביה"ל שאם המתפלל משלשל טליתו על פניו מותר לעבור לפניו, נראה שהוא הדין אם נותן ידיו על עיניו, ולפי זה בפסוק ראשון של קריאת שמע שהמנהג לתת ידיו על עיניו, לכאורה מותר לעבור לפניו, ולעבור כנגד האומר קדושה או קדוש, כתב הגר"ש אויערבך (הליכות

הלכות תפלה סימן קב קג קד המשך מעמוד קלב

אינו מועיל, נתיק את עצמו¹⁰ מן הדין¹¹ ולא ידבר עמו¹².
(1) וכן כשיש לפניו אדם שכבר סיים תפילתו וזהה ממתיין בגללו שיוכל לפסוע, וזה מטריד את כוונתו, כתב הגר"ח קניבסקי (אש"י) ישראל פלי"ב הע' מו) שיוכל המתפלל לרמוז לו שיפסע לצדדים, וכן כשרואה שבנו התבלבל בתפילה והדבר מטרידו בתפילתו, הורה הגר"ח קניבסקי (ספר זכרון שיח תפילה עמ' תרט) שמוותר להראות לו בתוך סידור.

(2) וכן מי שעומד בתפילה באמצע בית הכנסת כיון שלא מצא מקום אחר, והציבור שסיימו להתפלל עוברים ושבים לידו ומבלבלים את תפילתו, כתב בשו"ת שלמות חיים (סי' קיו) שמוותר לו לעבור מקום, (3) ואם הוא מפריע יותר המתפללים, הורה הגר"ש אלישיב (אליבא דהלכתא גליון 12 עמ' ג) שמוותר לאב לצאת עמו החוצה, וכן כשהילד צריך לקבץ ולא רצה לצאת לבד, הורה החו"א (הובא בלקט הקמח החדש ס"ק ב) שיצא האב עמו.

(4) ואם אין לו אפשרות להתרחק, דעת הגר"ש אויערבך (תפילה כהלכתה פ"ב הע' ר) שמוותר אף לגשת אליו להשתוקק, אבל אין להפסיק לשם כך בדיבור, וכדלהלן (ס"ק ב). וכן להשמיע קול בדי להשתוקק, כתב הכף החיים (ס"ק ג) שמוותר, ואינו נחשב כדיבור, אולם אם עושה כן כדי לחנק את הקטן ולא מפני שמפריע לתפילתו, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פמ"ה אות לא) שאסור אפילו לרמוז לו.

תיוק שטייף צואה בבית הכנסת באמצע שמונה עשרה, כתב לעיל (סי' צ ס"ק פד) שכשאי אפשר להודיע לעומדים בסמוך אליו אלא על ידי דיבור, מותר לדבר כדי להצילם מאיסור האריותא להתפלל במקום מטונף.

[משנ"ב שם]

והוא אינו קרצה כקף שיקמיתנו עליו וזה מטריו' בתפלה¹³, מטר לו לרמוז לשליח צבור שיתפלל בקרובה¹⁴.

(5) וכן המאריך בתפילת שמונה עשרה וחושש שיתלוצצו ממנו, כתב לקמן (סי' קכד ס"ק יג) שרשאי לפסוע באמצע התפילה, ואחר כך יחזור למקומו לסיום את התפילה.

(6) ואם שומע באמצע תפילתו שהשי"ן או מתפלל אחר טעה בתפילתו, הורה הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ח סי"ז) לענין השומע את חבירו שטעה ואמר בימות החמה יטל ומטר והגר"ח קניבסקי (אש"י) ישראל פלי"ב הע' מו) לענין השי"ן שטעה, שמוותר לרמוז להם שטעה, ובשו"ת אגרות משה (אגרי"ח ח"ד סי' טז) כתב שאם יכשל הטועה בברכה לבטלה, מותר אפילו לחקונו ולא רק לרמוז לו, הן לשי"ן והן למתפלל אחר, אך דוקא בין ברכה לברכה.

[משנ"ב ס"ק ב]

ואפילו במקום הפסד קמון אין לו להפסיק¹⁵.

(7) ובטעם הדבר כתב הכף החיים (סוף ס"ק ו) שאף על גב שמבואר ברמ"א לקמן (סי' תרנו ס"א) שאין לבזבז בשביל מצוה יותר מחומשו, כאן כיון שכבר התחיל להתפלל ומדבר לפני המלך, אין זה דרך כבוד להפסיק מפני הפסד קמון, וכן משמע בפמ"ג (א"א ס"ק א).

(7) וגם אם אין התפילין מהודקות עליו, כתב הא"א (בוטשאטש, סי' לח ס"ב וסי' מד) שאין נחשבות כמנוחות עליו. מאידך, הבית ברוך (על חיי אדם כלל יד ס"ק שו) כתב שגם אם התפילין אינם מהודקות עליו, אסור להפיהן בדין.

(8) ולענין טלית, כתב לעיל (סי' פ ס"ק ד) שיוכל להתעטף, ואף על פי שיודע שיצטרך להפיה, משום שאין צריך לזה גוף נקי.

[משנ"ב ס"ק ה]

לפיקח יכול להפסיק נפיו ולומר דבר זה באמצע¹⁶.

(9) וביאר העמק ברכה (תפלה אות א), שכיון שהתפילה כבר מופסקת יכול להפסיק יותר וגם לומר את היחי רצון, וכו', ויש לעיין האם באותו זמן שתפילתו מופסקת יכול גם לענות לקדוש וקדושה.

[משנ"ב ס"ק ו]

והז"ר לקמ"א¹⁷.

(10) ובטעם הדבר שצריך לחזור למקומו, ביאר הבי"י שכיון שהתחיל להתפלל קבע מקום לשכינה, וכשהיה צריך להפיה התרחק ממקום השכינה, ולכן צריך לחזור למקום שקבע לשכינה כדי לסיים את תפילתו.

[משנ"ב ס"ק ז]

וצ"ל לקמן מה שכתבנו שם להלכה בשם האחרונים¹⁸.

(11) שכתב שם (ס"ק יט) שלדעת המגן גיבורים והגר"א אם לא שחה כדי לגמור את כולה, יחזור רק למקום שפסק ולא לתחילת הברכה. ובביה"ל שם (די"ה ואם) כתב שהרעק"א בסימן זה נשאר בזה בצ"ע, כיון שכאן כתב השו"ע שחוזר למקום שפסק, ואילו לקמן (שם) כתב השו"ע שחוזר לראש הברכה.

[משנ"ב ס"ק ח]

דנתפאר שם¹⁹ ואם שחה פניו לגמור את פלה חזר לראש²⁰.

(12) ופרטי הדינים בזה התבאר לעיל סי' סה ס"ק ה ובשו"ע לקמן סי' קד סי"ה ובמשנ"ב שם ס"ק יג-טו.

(13) ואם הפיה כמה פעמים שלא ברציפות, כתב לעיל (סי' סה ס"ק ד) לענין שחה כדי לגמור את כולה מחמת אונס, שאין השחיית מצטרפות, וחוזר כל פעם רק למקום שפסק.

[משנ"ב ס"ק ט]

וטוב שיתקדח בלבו²¹.

(14) ולהזיז את התפילין ממקומן, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' יג) שצריך להזיזן ואפילו שמתבייש בזה, ואף שמפני כבוד הבריות אינו חייב לזוז ממקומו.

סימן קד

שלא להפסיק בתפלה

[משנ"ב ס"ק א]

מטר לו לרמוז לו בקדו' כדי שישתק ולא יטרירו מהפלתו²², ואם

יו"ב ב' ד' אדר ב' תשע"ז

הלכות תפלה סימן קכ קג קד

באר הגולה

והנה אדם אחר (יט) מתפלל אחריו, אסור לפסע (ט) שלש פסיעות עד שיגמור מי שאחריו את תפלתו, שאם יעשה זה הרי הוא בעובר כנגד התפלה. וצריך לזקק בזה אפילו אם האחרון התחיל להתפלל אחריו, מאחר (כא) ששכר התחיל:

קג מי שזדמן לו רוח בתפלתו או עטוש, וכו' ג' סעיפים:

א *הנה עומד בתפלה ונצא ממנו רוח מלמטה, ממתיק עד שיכלה (א) הרים (ב) *וחזור (ב) ומתפלל: ב *בקש לצאת ממנו רוח מלמטה ונצטער הרבה (ג) יצאנו וכול להעמיד עצמו, הולך (ד) אחריו ארבע אמות ומוציא הרוח וממתיק עד שיכלה הרים (ה) ואומר: רבון (ו) העולמים, יצרתנו נקבים נקבים תלולים תלולים, גלוי וידוע לפניך תרפתנו וכלמתנו, תרפה וכלמה בתינו רמה ותולעה במופתנו. (ז) וחזור למקומו *וחזור (ז) למקום שפסק: הגה (ח) *ועצן לעיל סימן פה. יש אומרים דכל זה מנרי בשמתפלל בביתו, אבל בשמתפלל בעבור דתרי לה ביוש גדול. אין צריך להרחיק כלל לאחריו (ט) וגם לא יאמר (ג) *הרבון, רק ממתיק עד שיכלה ממנו הרים, וכן נהגין (תורת מידות סימן טו): ג (ג) (י) המתעטש בתפלתו, מלמטה סימן רע לו, מלמעלה סימן יפה לו:

קד שלא להפסיק בתפלה, וכו' ח' סעיפים:

א [*] (א) *לא יפסיק (ב) בתפלתו, ואפילו מלך ישאל שואל בשלומנו לא ישיבנו. אבל מלך א שם י' וליב

שערי תשובה

באר היטב

הלאה, דא"כ ה"ל כנגד פניהם, דכל שרואה אותו אסור מתבטל כנתי מפינו. מ"א [ועצן בספר אלהי רבה מה שמשלב בפרוש הטור על קצת ע"ת דלא כמ"א]: (ט) ג' פסיעות. עמ"א. ופשוט דמתיק בתוך ד"א או שיבוא לתוך ד"א ע"י ג' פסיעות שפסק לאחריו, ע"ת: (ז) ומתפלל. הנה למקום שפסק אפילו שהיה כרי לגמור את בלת, מ"א. ופ"ח פסק דאם שהיה כרי לגמור את בלת חזר לראש ע"ש. ואם אפשר לרחק את עצמו להעמיד שלא יתעטש רשאי וליבא משום כל תשקצו דהפסקה בעלמא לא אסרי, ת"ח וצ"ח וס"א: (ז) העולמים. בתוך התפלה, דהא מפקחת ועומדת כבר ע"י הרים לפיכך יכול להפסיק נמי ולומר דבר זה באמצע, רש"י עמ"א: (ז) הרבון. ובש"ל"ה כתב שיהיה בלבד: (ג) המתעטש. פשוט רש"י. מפיס בקול, וצ"ל אבל הפסקה בלא קול לא, ל"ח, ומ"א חולק עליו ע"ש:

באר הגולה

משנה ברורה

* וחזור ומתפלל. עין במשנה ברורה. ובאר היטב העתיק דברי הפרי תרש פוסק דצריך לחזור לראש: אבל שלא בדיון העתיקו, דהפרי תרש אויל לשיטתו שפוסק בסימן פה כשיטת הר"ף דהתפלה אפילו בלי אנס חוזר לראש, אבל לפי מה דנקמ"א לן בהרמ"א שם. הדין עם התקדאבקהם (מאמר מרדכי ומגן אברהם): * ועצן לעיל סימן פה. עין במשנה ברורה בזה שכתבנו בשם הפ"ח. ולכאורה לפי זה אם שהה בקריאת שמע כדי לגמור פלה

ה (יט) מתפלל אחריו, ואם אינו אחריו ממש רק מרחק לצדדיו, נראה דשרי להאליה רבה ה"ל⁽²⁵⁾: (כ) שלש פסיעות. ומנרי (כא) בתוך ארבע אמות⁽²⁶⁾, או שיבוא לתוך ארבע אמות על-ידי שלש פסיעות⁽²⁷⁾ שפסק לאחריו: (כא) ששכר התחיל. (כג) ולא נקרא בא בגבול⁽²⁸⁾, ואפילו אם האחרון מאריך בתפלתו, דאדרבה זה שפוסק הוא בא עכשו בגבול⁽²⁹⁾:

א (א) תרי"ח⁽¹⁾. דמעקרא (ב) אסור אפילו בדברי-תורה, ויכול לעיל בסימן עט סעיף טו: (ב) וחזור ומתפלל. הנה למקום שפסק, אפילו (ג) שהיה אחר שפסק הרים וצ"ל צדדיו הנה כרי לגמור פלה⁽²⁾, דהא אם היה רוצה היה מתפלל מיד שפסק⁽³⁾, ואם-כן לא היה כל התפסק ממנו אנס, ואינו חוזר לראש לפי מה שפסק הרמ"א לעיל בסימן פה. כתבו (ג) האחרונים דכנה אין צריך לומר ה"רבון" הפתוב בסעיף ב, דכשאין מרחיק אין נפר בשתו וכלמתו, וכעין שכתב הה"ה לקמן בסעיף ב: ב (ג) ואינו יכול. דכלאו הכי (ד) אין לו להוציא רוח בשום פנים⁽⁴⁾ בתפלה⁽⁵⁾, (ס) ולא חישנין ל"כל תשקצו" אלא בשמשקה עצמו לקטנים או לגדולים, אבל להפסקה לא. ונראה לי דעל-כ"פ יצא להוציא רוח ונתקן שלא יהיו מנחין על מקומן⁽⁶⁾, כי אסור להפסיק בתפלה⁽⁷⁾: (ד) אחריו. דבעינן (ו) שיהא פניו נגד המקום שהתחיל להתפלל, להראות שרוצה צדין לחזר לתפלתו, (ז) ואפילו לצדדיו או לפניו אסור: (ה) ואומר רבון. בתוך התפלה, (ט) דהא מפקחת ועומדת כבר על-ידי הרים, לפיכך יכול להפסיק נמי ולומר דבר זה באמצע⁽⁸⁾: (ו) וחזור למקומו⁽⁹⁾. ובסני-אדם הסבים לדעת הסוברים דחזר למקומו קדם ה"רבון": (ז) למקום שפסק. לכאורה הכונה, לתחלת הפרכה שפסק בה, ויכול לקמן בסימן ק"ד סעיף ה (לבושי שרד). ועין לקמן מה שכתבנו שם להלכה בשם האחרונים⁽¹⁰⁾: (ח) ועצן לעיל סימן פה. רוצה לומר, דנתבאר שם⁽¹¹⁾ דאם שהה כדי לגמור את פלה חוזר לראש⁽¹²⁾, וכתב הפ"ח, דנראה אם שהה הנה על-ידי העטושים וריח הנוף לבד, ולא מצרפינן לזה מה שצריך לילך לאחריו ר' אמות והחונה באמירת ה"רבון", וכן כתב הפריימגדים: (ט) וגם לא יאמר. ושוב (ט) שיהיה בלבד⁽¹³⁾:

ג (י) המתעטש. יש אומרים דנראה בשמפיס בקול: והמגן אברהם חולק דהוא הדין בלי קול, וגם בזה צריך להרחיק כפי⁽¹⁴⁾: א (א) לא יפסיק. ואפילו מיהא בעלמא אסור, אם לא לתנוק הבובה מתוך לו לנמו לו בנתי כדי שישחק ולא ישרידו מתפללי⁽¹⁵⁾, ואם אינו מויעל, נחיק את עצמו⁽¹⁶⁾ ממנו⁽¹⁷⁾ ולא ידבר עמו⁽¹⁸⁾, וכן אדם נכפד שעומד בתפלה, והשליח-עבור ממתיק עליו באמירת קדיש או קדשה, והוא אינו מרצה בכך שמתנינו עליו וזה מטרידו בתפלה⁽¹⁹⁾, מתוך לו לנמו לשליח-עבור שיתפלל בדבוק⁽²⁰⁾ ושת⁽²¹⁾: (ב) בתפלתו. ואפילו במקום הפסד ממון (ב) אין לו להפסיק⁽²²⁾. כתב

שער הציון

(כא) על-תקמיר: (כג) פרי חדש: (ב) ומה דאיתא בגמרא עד שיכלה הרים גמירן כפנה עד שיכלה הרים ויכדמוכת מפרשי רש"י שם [מאמר מרדכי]: (ג) מגן אברהם ולבושי-שרד: (ג) פרישה ונפ"א ופריימגדים ועין אליה רבה: (ד) בית-יוסף: (ה) אחרונים: (ו) בית-יוסף ומגן-אברהם: (ז) בית-יוסף: (ח) פריימגדים: (ט) רש"י: (ט) חיי-אדם: (ב) מגן-אברהם:

יום ג' ה' אדר ב' תשע"ז

באר הגולה 264

הלכות תפלה סימן קד

(ב) עובר גלולים, אם אפשר לו לקצר, ידחיקו שיאמר תחלת התפלה וסופה קרם שיגיע אליו, וקצר, (ד) יאז אם אפשר לו שישתה מן הדרך וישתה ולא יפסיק בדבור, (ה) ואם אי אפשר לו, יפסיק: ב' יתנה מתפלל בדרך ובאה בהמה או קרנן כנגדו, וישתה (ו) מן הדרך ולא יפסיק, *אבל (ז) בענין אחר (ח) אין לצאת ממקומו עד שיגמר תפלתו, אלא אם כן הוא (ט) בתחנונים שלאחר התפלה: ג' *ואפילו נחש ברוך על עקבו (י) *לא יפסיק (אבל יכול לילך למקום (ג) אחר כדי שישל הנחש מרגלו) והרי יוש פרק אין עומדין, *אבל עקרב, פוסק, לפי שהוא מועד יותר להזיק. ונחש נמי, אם ראה שהוא בעוס (יא) ומוכן להזיק, פוסק: ד' *אם ראה שור בא (ד) כנגדו, פוסק, שמרחיקין משור תם (פרוש תם, שאינו רגיל להזיק) חמשים אמות וממועד (פרוש, שרגיל להזיק) מלא עיניו. (יב) *ואם שוורים שבמקום ההוא מתנזקים שאינם מזיקים, אינו פוסק: ה' *בכל מקום שפוסק, (יג) אם ששה כדי לגמור את (יד) בלה (טו) חוזר (ס) (טז) לראש,

ב' סוכר רבני וזה
ג' שם וזה
ד' וזה
ה' וזה
ו' וזה
ז' וזה
ח' וזה
ט' וזה
י' וזה
יא' וזה
יב' וזה
יג' וזה
יד' וזה
טו' וזה
טז' וזה
יז' וזה
יח' וזה
יט' וזה
כ' וזה
כא' וזה
כב' וזה
כג' וזה
כד' וזה
כה' וזה
כו' וזה
כז' וזה
כח' וזה
כט' וזה
ל' וזה
לא' וזה
לב' וזה
לג' וזה
לד' וזה
לה' וזה
לו' וזה
לז' וזה
לח' וזה
לט' וזה
מ' וזה
מא' וזה
מב' וזה
מג' וזה
מד' וזה
מה' וזה
מו' וזה
מז' וזה
מח' וזה
מט' וזה
נ' וזה
נא' וזה
נב' וזה
נג' וזה
נד' וזה
נה' וזה
נו' וזה
נז' וזה
נח' וזה
נט' וזה
ס' וזה
סא' וזה
סב' וזה
סג' וזה
סד' וזה
סה' וזה
סז' וזה
סח' וזה
סט' וזה
ע' וזה
עא' וזה
עב' וזה
עג' וזה
עד' וזה
עה' וזה
עז' וזה
עח' וזה
עט' וזה
פ' וזה
פא' וזה
פב' וזה
פג' וזה
פד' וזה
פה' וזה
פו' וזה
פז' וזה
פח' וזה
פט' וזה
צ' וזה
צא' וזה
צב' וזה
צג' וזה
צד' וזה
צה' וזה
צז' וזה
צח' וזה
צט' וזה
ק' וזה
קא' וזה
קב' וזה
קג' וזה
קד' וזה
קה' וזה
קז' וזה
קח' וזה
קט' וזה
קכ' וזה
קכא' וזה
קכב' וזה
קכג' וזה
קכד' וזה
קכה' וזה
קכו' וזה
קכז' וזה
קכח' וזה
קכט' וזה
קל' וזה
קלא' וזה
קלב' וזה
קלג' וזה
קלד' וזה
קלה' וזה
קלו' וזה
קלז' וזה
קלח' וזה
קלט' וזה
קמ' וזה
קמא' וזה
קמב' וזה
קמג' וזה
קמד' וזה
קמה' וזה
קמז' וזה
קמח' וזה
קמט' וזה
קנ' וזה
קנא' וזה
קנב' וזה
קנג' וזה
קנד' וזה
קנה' וזה
קנז' וזה
קנח' וזה
קנט' וזה
קס' וזה
קסא' וזה
קסב' וזה
קסג' וזה
קסד' וזה
קסה' וזה
קסז' וזה
קסח' וזה
קסט' וזה
קע' וזה
קעא' וזה
קעב' וזה
קעג' וזה
קעד' וזה
קעה' וזה
קעז' וזה
קעח' וזה
קעט' וזה
קפ' וזה
קפא' וזה
קפב' וזה
קפג' וזה
קפד' וזה
קפה' וזה
קפז' וזה
קפח' וזה
קפט' וזה
קצ' וזה
קצא' וזה
קצב' וזה
קצג' וזה
קצד' וזה
קצה' וזה
קצז' וזה
קצח' וזה
קצט' וזה
קכ' וזה
קכא' וזה
קכב' וזה
קכג' וזה
קכד' וזה
קכה' וזה
קכו' וזה
קכז' וזה
קכח' וזה
קכט' וזה
קל' וזה
קלא' וזה
קלב' וזה
קלג' וזה
קלד' וזה
קלה' וזה
קלו' וזה
קלז' וזה
קלח' וזה
קלט' וזה
קמ' וזה
קמא' וזה
קמב' וזה
קמג' וזה
קמד' וזה
קמה' וזה
קמז' וזה
קמח' וזה
קמט' וזה
קנ' וזה
קנא' וזה
קנב' וזה
קנג' וזה
קנד' וזה
קנה' וזה
קנז' וזה
קנח' וזה
קנט' וזה
קס' וזה
קסא' וזה
קסב' וזה
קסג' וזה
קסד' וזה
קסה' וזה
קסז' וזה
קסח' וזה
קסט' וזה
קע' וזה
קעא' וזה
קעב' וזה
קעג' וזה
קעד' וזה
קעה' וזה
קעז' וזה
קעח' וזה
קעט' וזה
קפ' וזה
קפא' וזה
קפב' וזה
קפג' וזה
קפד' וזה
קפה' וזה
קפז' וזה
קפח' וזה
קפט' וזה
קצ' וזה
קצא' וזה
קצב' וזה
קצג' וזה
קצד' וזה
קצה' וזה
קצז' וזה
קצח' וזה
קצט' וזה

באר היטב

(ב) עובר גלולים. והוא הדין אם דעלמא ומתנא שטא ומהם הפסד קומין אין להפסיק, עמ"א: (ג) בתחנונים, וישל לצד אסור לזו ממקומו עד שיפסע ג' פסיעות בראיתא בס"י קב, מ"א. ומהם שיעורין מקולקן ביה"כ בשטנזים אל ונחשו בודעים וכו', עין ס"י תר"כ"א. וילאחר ששים התפלה שאומרים אבינו טלמנו אין אסור אם עקר רגליו למענה קצת, כגון ששכבדו אותו לפתחת ארון הקודש שהעולם חושבים זה קצת למענה, וימים צריך שיאמר קרם לבן ויהי לרצון אורי פי גור, ע"ת: (ג) אחר, ולא מצינו בליכה שנקראת תפלה בשם מקום, ב"י בשם הר"י, וז"ל שלא לצד אסור כמ"ש ס"ק ב, מ"א. ועין ט"ז שהגיה דברי רמ"א בע"ע: (ד) כנגדו, ומה שהגיה המספרים א"ע לפסוק, ע"ת: (ה) לראש, אעפ"י דבסימן סה פסק לענין ק"ש דא"ע לחזר רק לשקום שפסק, כגון בתפלה חזיר ט"ז,

שערי תשובה

השוחק אף שמתירידו בתפלתו, אבל מזה לזמן קצתו קדי שישתק התינוק, וכן כתב ספרים כן רמב"ם בתשובתו כ"ח. וכתב מהר"י מולכו עוד שאם קבר אפן שישתק התינוק נעדרו שוחק ומטרידו, ורחיק עצמו מנוח ולא ידבר, עין שם, ועין לקמן סי"ב ב' וצ"ל סימן סג לענין לרמז בקריאת שמע לזכרון מזה ד"ש חזק ב"ן ס' ראשונה לשונה, וכן שאני שמתחיל שמתירידו אינו יכול לבזוז תפלתו בראי הוי"ל ערך התפלה עצמה וספר לזכו, ונראה דאדם נקבד שיעמד בתפלה ויש"ן בסתין עליו באמירת קריש והוא אינו קוצה כקר שיעמדי עליו שמתחיל טרמא דעבורא, ומתשבה זו מטרירדו בתפלתו, ספר לו לזמן לש"ן שיתפלה ברוחו ולא יסתיין עליו, ומהניק שוחק ומטרידו דמי:

באר הגולה

והשניה הנה על"י אנס, כגון שהלך לבית הכסא לעשות צרכיו, דקומא לן לעיל בסימן סה דחוזר לראש, לא נצרך בתוך השעור רק מה שהלך לבית הכסא, דבעת הנה לא היה גברא חזי, וגם הוסיף שניה בבית הכסא, אבל מה שהלך אחריו מבית הכסא לביתו אפשר שלא נזכר לצד, דאז לא היה אנוס באמירת, דאי כפי הנה מקום דמי בעקר ובכריו ומה גומר את קריאת שמע, לפי מה דקומא לן ולא נזכר נזכר נזכר אלא בשחירת הנעשה בזה השעה, וקדלעיל בסימן ד כגון אבדןם סע"י קשן א, וצריך עיין:

* אבל בענין אחר אין לצאת וכו'. ודיעבד אם יצא ממקומו ולא שנה לגמור את בלה, כל זמן שלא הפסיק בדבור אין לו להתחיל אחריו לכלי עצמא רק מאומה תבה ולא תחלת התפלה (א"ר ופמ"ג): * ואפילו נחש וכו'. השעם, משום דרב פסמים אינו נושק⁽²²⁾ (ד"ש והרמב"ם בפי' המשנה), ובמקום שיש חשש ששמיית, הוי נחש כמו שצריך⁽²³⁾ [ומג' גבורים בשם הפוסקים]: * לא יפסיק. עין במשנה בדרה שפרשנו דהוא בדבור. והנה כל זה פרשתי לפי מה דפרשתי מקמי' ששלחנ' צריך, שהם פרשנו לפי מה דמשמע מפשטה דהפ"ה שכתב ויכול לילך וכו', אבל על זה הפרש הקשה הפע"י תריסין והם השי"ז וכתב שפרשתי דהמסבד סומי את עצמו, שכתב בסע"י ב' דבענין אחר אין לו לצאת ממקומו, משמע דהליכה גס"ן מקרי הפסק, והענין אבדןם ישב קשיא ואת, דשם מקרי שלא לצד, אף דהנה קצת גס"ן לצד מזה דהנה לצד פריעה והשתחויות באמצע התפלה. והנה"א דרך דרך אסרת בזה, והטור ששלחנ' צריך אינם סוברים בהפ"ה, אלא דהליכה בעצמה גס"ן מקרי הפסק, וכמו שכתב בסע"י ב' דבענין אחר אין לו לצאת ממקומו, ובמקום שאסור, אפילו הליכה לבדה גס"ן אסור: ומה שכתב כאן

התנינאם [כלל כ"ה ט"ט]: העומד בתפלה ונתפסק באיזה דין איך יתפלל, כגון ששכח איזה דבר בתפלה, מזה לילך ממקומו למקום מותר⁽¹⁾ ולענין שם בספר⁽²⁾; ואם מתר לשאל הדין⁽³⁾, צריך עיין, ונראה לי דמתנא⁽⁴⁾: (ג) עובר גלולים. והוא הדין אם דעלמא, ומתנא שטא ומהם הפסד קומין אין להפסיק, עמ"א: (ד) או אם אפשר, ויטוב יותר לקצרה⁽⁵⁾ בראשית משיטה מן הדרך [כ"ח וא"ר]. אבל הפריימג'ים כתב: יש להתניש בזה, דמשמע דהליכה לצד התפלה לא הוי הפסק: (ה) ואם אי אפשר לו, יפסיק. ורצה לומר, שמתר אפילו לשאל לו בשלמו בשמשער שפולתי זה אפשר שיהנה בסנה, וכל"ש כן שמתר להשיב לו [א"ר]: ב' (ו) מן הדרך, רוצה לומר: (ז) אף דהוא סכנתא שלא יבוא בהמה ויחזקו עליו, מכל מקום כיון דאפשר לו להציל מזה על"י ישיטה מן הדרך, אסור להפסיק בדבור (ג) לומר לאיש אחר שיהיה במקל להבהמה ולצדו כבעל הקרן שלא יבוא כנגדו: (ז) בענין אחר. וסימן ז' סע"י כו'⁽⁶⁾ שאני, שהוא צד התפלה⁽⁷⁾: (ח) אין לצאת. ויש (ד) לעזר בתחנונים שיעורין מקולקן ביום השבתונים בשמיעין אל ונחשו בודעים ובסדר עבודתו, וכדאיתא בסימן תרכ"א סע"י ד בהנה"א, אלא (כ) מעמידין לו שטענדער בזהו לבנה, ובכבודו מסלקין השטענדער ואין צריך לצד רגליו⁽⁸⁾: (ט) בתחנונים. דאז מתר אם העקידה לצד מזה קצת⁽⁹⁾, כגון מה שאנו נוהגין בשליח צבור שתבה אחר תננת התפלה עזר רגליו ויחשב לתחנון במקומות שנהגין לומר תחנון בישיבה, וכן עולה לבימה לקריאת התורה, אף שלא הגיע צדן לתקדש שעם "תתקבל" שפוסע בו הג' פסיעות⁽¹⁰⁾, או כגון מה דאמרין בגמרא ברכי עקיבא, שהנה אדם מניחו בזהו זו ומצאו בנחת אחרת מרב פריעות והשתחויות, ונהניו בתחנונים שלאחר התפלה, אבל שלא לצד אסור לזוז ממקומו עד שיפסע הג' פסיעות⁽¹¹⁾ [מ"א]. כתב העל"ת המיד: לאחר ששים התפלה קרם שאמר "עשה שלום", אין אסור אם עקר רגליו למענה קצת, כגון ששכבדו אותו לפתחת ארון הקודש בעת שאומרים "אבינו מלכנו"⁽¹²⁾, שהעולם חושבים זה קצת למענה, ובמקום מקרי הוי נחש וכו', ע"ת: (י) לא יפסיק, רוצה לומר, על"י (ו) דבור, כגון לומר לאחר שישתחו, וכן כל הסע"י זה ושאמר זה שמוכר הפסק מקרי הכל על"י דבור, אבל על"י הליכה מזה, שהליכה לא נקרא הפסק. ונזקא תבא דהוא לצד, להסיר הנחש, אף דתלינן דמן הסתם לא יתנה סנה"א, אבל שלא לצד, מקרי הליכה גס"ן קצת הפסק, וכמו שפסק המתבר בסע"י ב' (יא) ומוכן להזיק, אפילו באינו ברוך על עקבו, אלא שרואה (י) שפא נגדו, פוסק. ואם הוא יכול להשתמש על"י ישיטה מן הדרך קרם שכתבא אליו, (ס) ויש ולא יפסיק בדבור וכו' בסע"י א' ד' (יב) ואם שוורים. ושור המסס, אפילו אם אינו יודע אינו פוסק. ונזקא שלא הוי מעולם, אבל אם הוי אחת פוסק אפילו במקומות שאין רגליו שאר השוורים להזיק [אחרונים]: ה' (יג) אם ששה, אפילו רק שתיקה בעלמא בלי דבור⁽¹³⁾, ואפילו רק (ט) בין ברה לבדקה⁽¹⁴⁾: (יד) בלה. אפילו עומד בסוף התפלה, משערין⁽¹⁵⁾ (י) מתחלת התפלה עד סופה⁽¹⁶⁾: (טו) חוזר וכו'. ואם לא חזר לראש, אלא למקום שפסק ונמנה, צריך לחזר לראש ולהתפלל כל התפלה [פר"ח]. והג' מלי שהנה אנס גמור, אבל אנס לסיים ובהאי גזנא שנוקר לעיל, בדיעבד יצא, דאולי תלכה בליש אומרים המקלים ה"ל הנה לא מקרי אנס [מגן גבורים]: (טז) לראש. הנה לפי מה דאנו נוהגין בהכרעת הרמ"א לעיל בסימן סה

שער העניין

תרגום: 1 עמוד קריאה.

(ב) מבאר הגמרא: (ג) ב"ח: (ד) ב"ח: (ה) פריימג'ים: (ו) ב"ח ועל"ת המיד ובלבוש ושארי פוסקים: (ז) סירושלמי ובאר הגמרא: (ח) מירושלמי בג"ל: (ט) מהש"י: (י) פריימג'ים:

הלכות תפלה סימן קד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ב]

מִתְּרֵי לֵילָה מִמְּקוֹמוֹ (1) לְמִקְוֵה מִיְּמֵי וְלֵצֵן שֶׁם בְּסִפְרֵי, וְאֵם מִתְּרֵי לֵשָׁאֵל הַדִּיּוּן, צָרִיךְ עֵינֵינוּ, וְנִגְרָא לִי דְמִתְרֵי.

(8) וְלֵאחֹר מִכֵּן אִם אֵין הַמְּקוֹם הַחֲדָשׁ מִפְּרִיעַ לוֹ לִכְוֹן בַּתְּפִילָּה, כֵּתֵב הַגְּרִי"ח קִיבֻסְקִי (אִשִּׁי יִשְׂרָאֵל בְּסוֹף הַסֵּפֶר תְּשׁוּבָה קטו) שֶׁלִּכְאוּרָה צָרִיךְ לְהִישָׁאֵר לְהַתְּפַלֵּל שֶׁם, וְלֹא יִחוּזֵר לְמִקְוֵהוּ. וְרֹאה מִזֶּה שֶׁכֵּתְבֵנוּ לְעִיל סִי צ' סִי"ק פה, סִי צב סִי"ק יא וְסִי צו סִי"ק ז.

(9) וְלִכְאוּרָה מִשְׁמַע כֵּאֵן וְכֵן לְעִיל (סִי צו שֶׁם) שְׁמוֹתָר לַעֲשׂוֹת כֵּן דּוֹקָא כִּשְׁהַסֵּפֶר נִמְצָא בְּמִקְוֵהוּ, וְאִם כֵּן יֵשׁ לְעִין מִזֶּה יַעֲשֶׂה בְּמִקְרָה שֶׁהַסֵּפֶר לֹא נִמְצָא בְּמִקְוֵהוּ וְאִינוּ יוֹדֵעַ לְהַתְּפַלֵּל בַּעַל פֶּה. וְכֵתֵב הַגְּרִי"ח קִיבֻסְקִי (אִשִּׁי יִשְׂרָאֵל פְּלִיב הַעִי יט) שֶׁאִם אִינוּ יוֹדֵעַ הֵיכֵן הַסֵּפֶר, מוֹתֵר לְחַפְּשׁוֹ. וְרֹאה מִזֶּה שֶׁכֵּתְבֵנוּ בְּסִי צו שֶׁם.

(10) וְכֵן אִם נִפְל סֵפֶר עַל הַרִיצָפָה בְּאֻמְצַע תְּפִילַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה הַדְּבָר מִפְּרִיעַ לוֹ לִכְוֹן, הַתְּבָאֵר לְעִיל (שֶׁם) שִׁיכּוֹל לְהַגְבִּיהוּ בְּסִימֵי הַבְּרָכָה שְׁעוֹמֵד בָּהּ.

(11) וְאִם יִכּוֹל לְכַתּוֹב אֶת שְׁאֵלָתוֹ, דַּעַת הַגְּרִי"ח קִיבֻסְקִי (אִשִּׁי יִשְׂרָאֵל פְּלִיב הַעִי כא) שׁוּדָאֵי עֵדִיף שִׁיכְתוּב וְלֹא יִפְסִיק בְּדִיבּוּר. וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁאִף אִם נִאֲמַר שִׁכְתִּיבָה כְּדִיבּוּר, אִמְנָם אִם יִכּוֹן שֶׁלֹּא תַחֲשַׁב כְּדִיבּוּר, מְבֹאֵר בְּשִׁירַת רַעֲקִיא (מִהַרְ"ק סִי ל) שֶׁבְּדָאֵי אֵינָה כְּדִיבּוּר (שִׁיחַ הַלֵּכָה אוֹת א). וְרֹאה מִזֶּה שֶׁכֵּתְבֵנוּ לְעִיל סִי סב סִי"ק ז, סִי סו סִי"ק ב וְסִי עה סִי"ק כט, וּבִבְיָהִל לְקַמֵּן סִי תַפֵּס סִי"א דִּיה מוֹנֵה.

(12) וְאִף אִם יִשְׁהֶה מִחֲמַת זֶה כְּדִי לְגַמּוֹר אֶת כָּל תְּפִילַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, הַזֶּה הַגְּרִי"ח אֲלִישִׁיב (לְשִׁכְנוּ תִרְרָשׁוּ חִ"א קוֹנְטֵרַס הַלְכוֹת תְּפִילָּה לְהַגְרִי"ח יִשְׂרָאֵל) שִׁיחֲזוֹר רַק לְמִקְוֵה שְׁפִסֵּק.

[משנ"ב ס"ק ד]

יָטוּב יוֹתֵר לְקַצֵּר (13).

(13) רַחֲמֵינוּ שֶׁבָּכַל בְּרַכָּה יֹאמַר תְּחִילָתָהּ וְסוֹפָהּ, וּבִשְׁלֹשׁ הַבְּרָכוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת וְהָאַחֲרוֹנוֹת, כֵּתֵב הַחֲזִי אָדָם (כָּלֵל כֹּד סִי"א) לְעֵנִן הַמִּתְּפַלֵּל בְּדֶרֶךְ, שְׁאִינוּ מִקְצֵר.

[משנ"ב ס"ק ז]

וְסִימֵן צ' סִי"ק כז (14) שְׁאִינוּ, שְׁהוּא צָרִיךְ תְּפִלָּה (15).

(14) שֶׁם מְבֹאֵר שֶׁאִם בְּאֻמְצַע תְּפִילַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה הַשְּׁתֵּין תִּיטוֹק בְּסִמּוֹךְ אֲלוֹי, יִכּוֹל לְהַתְּרַחֵק מִמִּקְוֵהוּ וְלִהְיוֹת לְהַתְּפַלֵּל. וְכֵן כֵּתֵב לְעִיל (סִי צו סִי"ק ז) שֶׁאִם מִתְּפַלֵּל בְּבֵית הַכִּנְסַת לְצַד מַעֲרָב, יִהְיוּ עֲצָמוּ בְּאֻמְצַע הַתְּפִילָּה לְצַד מוֹרֵחַ.

(15) וְכִשְׁעוֹמֵד בְּכוֹתֵל הַמּוֹרֵחַ אַחֲרֵי הַכְּהֻנִּים, כֵּתֵב בְּשִׁירַת אֲגֻרוֹת מִשֶּׁה (אֲרִי"ח חִיד סִי כא סוֹף אוֹת ב) שֶׁאִסּוּר לוֹ לִזְוֹךְ בְּאֻמְצַע שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה כְּדִי לְעַמּוֹד לִפְנֵי הַכְּהֻנִּים. אִמְנָם בְּמִקְוֵה אַחֵר (שֶׁם חִי"ה סִי כ אוֹת כג) כֵּתֵב, שֶׁצָּרִיךְ לִלְכֹּת לְצוּרֵךְ זֶה אֲפִילוֹ בְּאֻמְצַע הַתְּפִילָּה.

[משנ"ב ס"ק ח]

וּבְעִבּוּדָה מְסַלְקִין הַשְּׁטֵעַנְדְּעֵר וְאֵין צָרִיךְ לְעַקֵּר בְּגָלִיו (16).

(16) וְאִם לֹא נִתְּנוּ סְטֵעַנְדֵּר בֵּינוּ לְבֵין הַתִּיבָה, מִשְׁמַע לְקַמֵּן (סִי תִרְכָּא סִי"ק טז) שֶׁבְּאוּפֵן כּוּזָה אֲפֻשֶׁר לְסַמּוֹךְ עַל הַטִּי שֶׁהִלִּיכָה אֵינָה הַפִּסֵּק.

[משנ"ב ס"ק ט]

אִם הִעֲקִירָה לְצָרִיךְ מִצֵּתָהּ קֶצֶתָהּ (17) וְכו', שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדֵין לְמִקְדָּישׁ שְׁעֵם "תִּתְקַבֵּל" שְׁפֹסֶס פֹּה הַג' פְּסִיעוֹתָהּ (18).

(17) וְלִפִּי הַדְּעוֹת שֶׁכֵּתֵב לְקַמֵּן (סִי קכג סִי"ק כא) שֶׁגַּם הַשִּׁי"ץ צָרִיךְ לִזְמֹר יִהְיוּ לְרִצּוֹן בְּסוֹף תְּפִילָתוֹ, גַּם כֵּאֵן יֹאמַר תְּחִילָה יִהְיוּ לְרִצּוֹן.

(18) שֶׁמְבֹאֵר בְּשׁוּרֵעַ לְקַמֵּן (סִי קכג סִי"ה וּבְמִשְׁנֵיב שֶׁם סִי"ק יח) שֶׁאֵין הַשִּׁי"ץ צָרִיךְ לִפְסוֹעַ ג' פְּסִיעוֹת בְּסוֹף חֲזוֹת הַשִּׁי"ץ, כִּיֵּן שֶׁסּוֹמֵךְ עַל הַפְּסִיעוֹת שְׁפֹסֶס לְאַחֵר קִדִּישׁ תִּתְקַבֵּל, וּמִ"מ, אִם רֹצֵה לִפְסוֹעַ גַּם

בְּסוֹף חֲזוֹת הַשִּׁי"ץ, כֵּתֵב שֶׁם (סִי"ק יט) שֶׁאֵין לְמַחֲוֹת בִּידּוֹ.

[משנ"ב שם]

שֶׁלֹּא לְצָרִיךְ אִסּוּר לְהֶאָדָם לִזְוֹךְ מִמִּקְוֵהוּ עַד שֶׁיִּפְסַע הַג' פְּסִיעוֹתָהּ (19) וְכו', שֶׁפְּקָדוֹ אוֹתוֹ לְפִתְיִחַת אֲרוֹן־הַקֶּדֶשׁ בְּעַת שְׁאוּמְרִים "אֲכִינוּ מִלְכְּנוּ" (20).

(19) וְדוֹקָא לִזְוֹךְ מִמִּקְוֵהוּ אִסּוּר, אֲבָל לְהִישָׁאֵר כְּשֶׁרָגְלָיו מְכוּנוֹת זֹל, כֵּתֵב הַגְּרִי"ח קִיבֻסְקִי (שִׁיחַ הַשְּׁדָה בְּרֻכּוֹת י, ב) שֶׁאִינוּ צָרִיךְ, וְיִכּוֹל לְהַפְרִיד.

(20) וְלֵאחֹר שֶׁפִּתַּח אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, כֵּתֵב הַגְּרִי"ח קִיבֻסְקִי (אִשִּׁי יִשְׂרָאֵל פְּלִיב הַעִי ז) שֶׁאִינוּ צָרִיךְ לְחֲזוֹר לְמִקְוֵהוּ עַל מַגֵּת לִפְסוֹעַ שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת, וְיִכּוֹל לִפְסוֹעַ בְּמִקְוֵה שְׁנִמְצָא, וְאִם עֲרִיץ לֹא אִמַּר 'אֲלוֹקִי נְצוֹר', אִינוּ צָרִיךְ לְאוּמְרוֹ.

[משנ"ב ס"ק י]

אִף דְּמִלִּין דְּמֵן הִסְתָּם לֹא יִהְיֶה סְפָנָה (21).

(21) וְהַקְּשָׁה הַגְּרִי"ח אֲלִישִׁיב (שִׁיעוּרֵי מוֹרֵן הַגְּרִי"ח אֲלִישִׁיב בְּרֻכּוֹת ל, ב), שֶׁהִרִי בְּרוֹר שֶׁאִדָּם מִן הַיִּשׁוּב שֶׁכּוֹרֵךְ עַל עַקְבּוֹ נַחֵשׁ אֵין דַּעַתוֹ מִיּוֹשֵׁבַת עֲלֵיו כָּלֵל בְּכִיד לְהַתְּפַלֵּל, וְלִכֵּן לְכְאוּרָה בּוֹמֵנֵינוּ צָרִיךְ לְהַשְׁתַּנּוֹת דִּין זֶה (וְרֹאה מִזֶּה שֶׁכֵּתְבֵנוּ בְּבִיחֵ"ל דִּיה וְאִפְלוֹ, מִזֶּה שִׁבְיָאֵר הַגְּרִי"ח אוֹיַעֲרֵבֵךְ).

[ביח"ל ד"ה ואפלו]

דָּרֵב פְּעָמִים אֵינוּ נִשְׁפָּךְ (22) וְכו', שִׁישׁ חֲשֵׁשׁ שְׁמִיטָה, הָיוּ נָחֵשׁ כְּמוֹ עֶקְרָב (23).

(22) וּבִיָּאֵר הַקּוֹבֵץ שִׁיעוּרִים (פְּסוּדִים אוֹת לב), שֶׁאִף עַל פִּי שֶׁאֵין הוֹלָכִים בְּנַפְשׁוֹת אַחֵר הָרֹב, יֵשׁ לִזְמֹר שִׁכּוֹן שְׁרׁוּבִם אֵינָם מְמוּיָתִים, נַחֲשֵׁב כְּלֹא שִׁכּוֹן הַיּוֹקָא, וְיֵשׁ לְסַמּוֹךְ עַל כֵּךְ שֶׁשְׁלׁוּחֵי מִצְוָה אֵינָם נִזְוָקִין, וְהַגְּרִי"ח אוֹיַעֲרֵבֵךְ (שִׁשְׁ"כ פכ"ה הַעִי טו) הַעִיר עַל כֵּךְ, שִׁכּוֹן שְׁמוֹתָר לְהוֹרֵגִם בְּשִׁבְתָּ אִף אִם אֵינָם רׁוֹדְפִים אַחֲרָיו, מִסְּתַבֵּר שֶׁאֵין לְסַמּוֹךְ עַל כֵּךְ שֶׁשְׁלׁוּחֵי מִצְוָה אֵינָם נִזְוָקִין, וְגַם מְדוּעַ שֶׁלֹּא יִפְסִיק, הִרִי יֵשׁ לְחַשׁוֹשׁ שֶׁמֶּה מִחֲמַת הַפֶּחַד לֹא יִכּוֹן בַּתְּפִילָּה, וְעוֹד, שֶׁהִרִי יִחְמִירָא סְכֻנָּתָא מֵאִיסוּרָא, אֲלֹא צָרִיךְ לִזְמֹר שִׁכּוֹן שִׁרׁוּאָה שֶׁאֵין הַנַּחֵשׁ כּוֹעֵס, הִרִי מוֹבִטֵחַ לוֹ שֶׁלֹּא יִזְקֵנוּ. וְרֹאה מִזֶּה שֶׁכֵּתְבֵנוּ לְקַמֵּן סִי שְׁטוֹ סִי"ק מו.

(23) וְכֵן שֶׁאֵר בְּעִילֵי חַיִּים שִׁישׁ מַחֵם חֲשֵׁשׁ סְכֻנַת חַיִּים, כֵּתֵב הַעֲרוֹךְ הַשְּׁלַחֵן (סִיט) שְׁמוֹתָר לְהַפְּסִיק בְּגִלְלָם, וּבְעֵינֵן זֶה כֵּתֵב הַמִּשְׁנֵיב לְקַמֵּן (סִי שְׁטוֹ סִי"ק מו) וּבִשְׁעֵה"צ שֶׁם סִי"ק עא) לְעֵנִן בְּעִילֵי חַיִּים שְׁמוֹתָר לְהוֹרֵגִם בְּשִׁבְתָּ, שֶׁלֹּא דוֹקָא אֶת הַזְּכוּרִים שֶׁם כִּכְלָב שׁוֹטֵה מוֹתֵר לְחֹרֵג, אֲלֹא הוּא הָדִין כָּל בְּעַל חַיִּים הַמְּמִית לִפִּי הַמְּקוֹם וְהַזְּמַן.

[משנ"ב ס"ק יג]

רַק שְׁתִּיקָה בְּעֵלְמָא בְּלִי דְּבִירוֹ (24), וְאַפְלוֹ רַק בֵּין בְּרָכָה לְבְּרָכָה (25).

(24) וְאִם רֹצֵה לְשִׁחֹת בְּאֻמְצַע הַתְּפִילָּה כְּדִי לְהַרְחֹק וּלְכּוֹן יוֹתֵר, כֵּתֵב הַגְּרִי"ח קִיבֻסְקִי (אִשִּׁי יִשְׂרָאֵל פְּלִיב הַעִי עז) שְׁמוֹתָר לִפִּי הַצּוּרֵךְ.

(25) וּבְבִרְכּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע אִם הַפְּסִיק בֵּין בְּרַכָּה לְבְּרַכָּה, כֵּתֵב לְעִיל (סִי טו סִי"ק ה, וּבִבְיָהִל שֶׁם סִי"א דִּיה חוֹר), שֶׁאֲפִילוֹ שֶׁהָהּ מִחֲמַת אוֹנֵס יִחוּזֵר רַק לְמִקְוֵה שְׁבו פִּסֵּק.

[משנ"ב ס"ק יד]

אַפְלוֹ עוֹמֵד בְּסוֹף הַתְּפִלָּה, מְשַׁעֲרִינֵן (26) מִתְּחִלַת הַתְּפִלָּה עַד סוֹפָהּ (27).

(26) וְאִם שֶׁהָהּ כְּמוֹ פְּעָמִים וּבְכָל פְּעַם הִיָּה פָחוֹת מִשִּׁיעוּר כְּדִי לְגַמּוֹר אֶת כּוֹלָה, מְבֹאֵר לְעִיל (סִי טו סוֹף סִי"ד) שֶׁאֵין הַשְּׁדָהּ מִצְטַרְפוֹת, וְדוֹקָא אִם הַחִפְּסֵק הִיָּה בְּרִצְיוֹת צָרִיךְ לְחֲזוֹר לְרֵאשׁ.

(27) וְסוֹף הַתְּפִילָּה, בִּיָּאֵר הַלֵּקֵט הַקָּמָה (הַחֲדָשׁ, סִי"ק יג) בְּשֶׁם טַהֲרַת הַשְּׁלַחֵן שֶׁהוּא עַד יְהִמְבֹּרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹלֵם, וְאֵין 'אֲלוֹקִי נְצוֹר' וְכו' נִכְלָל בָּזֶה.

וּבִיָּמִים שְׁמוֹסִיפִים פְּיוֹטִים בַּחֲזוֹת הַשִּׁי"ץ, כֵּתֵב הַשְּׁעִיר תְּשׁוּבָה (סִי תִרְכ) שֶׁמְשַׁעֲרִים לְשִׁי"ץ אֶת הַזְּמַן בְּלִי הַפְּיוֹטִים.

יום ד' ו' אדר ב' תשע"ז

באר הגולה כג

כ הרשבי"א שם רש
פרק ב' ל' בתיאור
לדעת התוספות

הלכות תפילה סימן קר

(יז) *ואם לאו (יח) חוזר לתחלת (יט) הברכה שפסק בה. ואם פסק (כ) בג' ראשונות (כא) חוזר לראש, ואם באחרונות חוזר ל'רצה': ו' *הא דאמרין אם שקה כדי לגמור את בלה, (כב) בקורא משערין. (כג) *אם שח (יד) בתפלה, *דינו לענין חזרה (כה) בדין ההפסקות האמורות בסימן זה:

באר היטב

עין סי' קר סעיף ו' דאם שח במיד חוזר לראש, ועין ב"ח וט"ו, וצ"ע דאם שח במיד בקיש מה דינו. והאיתא שרם העולם אין נוקרים להשיח בברכות של קיש אפטר דרעין להו בשוגג, דאמר מר שוגג הוא, עמ"א. ואם שח בין בכה לברכה א"צ תפיל, אלא מיד אחר השיחה גומר תפלתו, אבל אם שקה כדי לגמור את בלה

באר הגולה

דאפילו נחש נכר לא נסיק, הינו אפילו כדי ללכת ממוקם זה למקום אחר, כיון דאין סבה ברכה, ולעשה לא הברע הנריא באינה שיטה. ונראה דיש לנהג כמו שהעסקתי במשנה ברכה שער'קטן י. דבמקום שיש צורך גדול יש למקם על המקום דהליכה לא חשיב הפסק, כי כן הסבירו בפה אחרונים: * **ואם לאו חוזר וכו'**. עין ברכה'סטים שכתב דהו דוקא אם הפסק תנה על ידי דבור, מה שאין כן על ידי שיחה בעלמא אפילו אם היה הפסק מחמת אנס, עין שם שכתב רמב"ם לזה ממהא דמיס שותתין על ברכיו דנקרא לן דחוזר למקום שפסק, ולא נזכר לתחלת ברכה. וכלת'סמדות, פרק מי שמתו אות עו, כתב בריא דבנות הנפלא לתחלת ברכה. עוד הביא אסמכתא לברכה, דהיה ענינא אורי' שם בנפלא לענין דבור, אף דמקצת בבאר הגולה נמצא דלפשוט הראש אינו קאי הסוגיא דדוקא על דבור, דגם הליכה מקרי הפסק, מכל מקום לכאורה הדין עמו, דלוקא דוקא שם משום דהיה גס'סן קצת הפסק על ידי הליכה, מה שאין כן בשיחה לבד. ואמנם בפרי"מגדים משמע דאף על שיחה בעלמא צריך לחזר לראש הברכה, וצריך עיון. ומתחילי ר' עקיבא אירג בסימן קו משמע שנשאר גס'סן ב'ספס פננין זה. עוד נראה לי, דלא אמרין חזר לתחלת ברכה כי אם בשיחה קבה על ידי אנס, שלא נשא האיש או הפסקו דארי, כשהיה מיס שותתין על ברכיו או שאר אנס, אז אמרין כיון דאם היה שותה כדי גמר בלה חוזר לראש, עליון בשיחה קצת חוזר לתחלת ברכה, מה שאין כן בשיחה ברוח: אם לא ששקה לגמור בלה ובלי אנס, דהו' הוא גס'סן רק מדרגה אחת למטה³³. ואין לתקשות על זה מהב"ח דכתב דיעקב לא מקרי אנס, ואפילו הכי פסק המסמך בדלא שקה דחוזר לראש הברכה: דיש לומר דהמסמך אפילו לשיטתו, ודרידא שקה כדי לגמור בלה בתפלה חוזר לראש אפילו בלי אנס כלל, לכן בשיחה קצת חוזר לראש הברכה גס'סן בכל גוגי. מה שאין כן לדין: * **דינו וכו'** בדין ההפסקות. עין במשנה ברכה במה שכתבו דאם שח שיחה מועטת, רוצה לומר אפילו בלי אנס, כן משמע מדר' החיים, ונראה כן. ודע עוד, דבכל מקום שאמרין בפנינו אלו חוזר לראש הברכה, דריעבד אם לא חזר אין לו לחזר לראש עמוד זה, כי בריעבד סבירן על הרשבי"א דסבירא לה דבכל ענינים אלו אין לו לחזר לראש הברכה רק למקום שפסק, כן כתב האלהי' בפה, דלא כט"ו, וכן פסק בתיאורם ונשפוט'אדם ע"ש, ובפרט לדעת הנריא דמסכים למרשבי"א. ומה שכתבו עוד לענין מיד נש אמרין דחוזר לראש, הוא דעת הב"ח ונקטת הגדולה ונגן'אברהם ואלהי' בפה ופרי' תנש ותיאורם והנפג'גבורים, וגם מוכח מפר' חרש והנריא דמסכים כטב"ח, דנשת קאבי קעזר ונאבד'הם בשם הר"ר גרשום ואחרונים בשם הראב"ד גס'סן בכה, ומה שכתבו נש אמרין דלא שגא בין שוגג למיד, הוא דעת השלח'צדוקי³⁴ וקבש ופעלת'סטי' וט"ו וסדר'סטים. והנריא בשם הרשבי"א גס'סן בשיטה זו, אף דהוא מקל יותר דאפילו בשח במיד אינו חוזר לראש הברכה רק למקום שפסק, כי הוא חולף לשיטתו דסבירא לה כן בשח בשוגג, ודע עוד דנראה, דמי שצריך לחזר לראש התפלה בשח במיד הוא אפילו בשח בין בכה לברכה, וט"ו דמקל בזה בריעבד הוא רק לסבירו דסבירא לה דישח במיד באמצע ברכה חוזר רק לראש הברכה, דמקלקל בזה רק את הברכה, מה שאין כן למי'אמרים דסבירא להו דחוזר לראש התפלה, ובשלח'שלמה לא כתב כן, וצריך עיון בטעמו. אמר'ק' מצאנו פנני'אברהם בסימן קפג סעיף'קטן יא דפסק לענין שח במיד בברכה'סגון דחוזר לראש כמו בתפלה, ושם אורי' בין ברכה לברכה, ואפטר דחוק, משום דשם הגי' ברכה ששבות בשבת, בבאר בסימן קפח בנרי'אברהם סעיף'קטן ח, מה שאין כן בתפלה:

שכתב לעיל בסימן סה סעיף א בהג"ה: (כג) **אם שח**, והוא הדין אם חזיר מארע של שאר ימים בתפלה, כגון של שבת יום'ס'טוב בחל וכהאי גוונא, גס'סן דינו כאלו שח (אחרונים), ויבאר לקמן בסוף סימן קח במשנה ברוכה, עין שם³⁵: (כד) **בתפלה**, ואם שח בקריאת שמע ובברכותיה, עין לעיל בסימן סה סעיף א במשנה ברוכה: (כה) **בדין ההפסקות**, רוצה לומר, דאם שח באמצע ברכה שיחה מועטת, ואפילו אם לא שקה על ידי'רצה' (יט) כדי לגמור אותה ברכה, חוזר לראש הברכה; ואם שקה על ידי'שיחה' כדי לגמור כל התפלה מראשו לסופו, חוזר לראש התפלה. ולפי מה שכתבנו לעיל בסעיף'קטן טו, לא יהיה דין זה רק בשיח על ידי אנס, כגון על ידי אנס ולסטים וכהאי גוונא וכו', אבל אם שח שלא באנס כי אם בשגגה על ידי אינה טעות, או ששכר (כ) שהוא מר, אפילו שקה כדי לגמור בלה אינו חוזר לראש כי אם לתחלת הברכה. ואם שח בין ברכה לברכה, אף'על'גב דעשה אפור בזה, (כל) מכל מקום לא שגף בזה שום תקון כללי עלמא, אלא מיד אחר השיחה גומר תפלתו. ואם שח במיד, צריך עיון גדול

שער הציין

(יא) דרבי'משח בסימן סה ואלהי' בפה ופרי'מגדים: (יב) פרישה וט"ו ומגן'אברהם לדעת התוספות בסימן סה: (יג) ב"ח ועל'תמיד וחס'סמדות ונקטת הגדולה, והוא גס'סן בשם הרשבי"א כטב"א: (יד) אלהי' בפה ופרי'מגדים ונרי'סטים וס'ס'אדם: (טו) הר"ר וס'ס'ב'ס וס'ס'ב'ס במלחמות: (טז) בתיאור: (יז) מגן'אברהם והנריא: (יח) מה'ס'ס' בסעיף'קטן ז: (יט) פרי'מגדים: (כ) מגן'אברהם: (כא) ט"ו:

כ"כ הר"ר, אבל חוס' ורא"ש וטטור אדם מוחלים בין ק"ש לתפלה, אלא בין אם תנה השיחה מחמת אנס גרע טפי, וכ"כ רמ"א סי' סה וצ"ע ט"ו. ואם לא חזר לראש אלא למקום שפסק והנה צריך לחזר לראש, פרי"ח. (ובס' אליהו רבה מסיק דלכתחלה יש למחיר בכל אנס אף שאין נכרא נחוי, ע"ש באריכות): (י) בתפלה.

משנה ברוכה

גבי קריאת שמע כדעת הפוסקים דאינו חוזר לראש כי אם בשיחה קבה תנה מחמת אנס, הוא הדין בתפלה גמי (יא) הדין כן. אף (יב) יש אמרין דעניניו דאמרין גבי עקרב או שור שכתב מנחם, או שפסק מחמת לסטים וכהאי גוונא, מקרי גמי הפסק מחמת אנס, דבכעת הנה לא היה יכול להתפלל ומקרי הפסק, וחוזר לראש על ידי זה. ויש אמרין (יג) דנה לא מקרי אנס, כי אם בשיחה הפסק מחמת שהוא בעצמו לא היה ראוי לתפלה או שהמקום היה אינו ראוי³⁶, מה שאין כן באנס אחר. והבריע הפנ'אברהם ועוד (יד) הרבה אחרונים דבתפלה אנס אחר גמי מקרי אנס, מאחר דיש (טו) מהראשונים שסוברים דבתפלה אם שקה לגמור את בלה אפילו בלי אנס כלל חוזר לראש, אבל בקריאת שמע ובכל שאר ענינים לא מקרי אנס כי אם בשיחה או המקום אינו ראוי: (יז) **ואם לאו**, רוצה לומר, שלא שקה בשיחה כדי לגמור בלה, אבל מכל מקום שקה הרבה³⁷, דאי לא שקה רק כדי לגמור אותה ברכה, לכלי עלמא אינו חוזר רק לאותו המקום בלבד³⁸ (פמ"ג). ועין בבאר הגולה מה שכתבנו בשם הנרי'סטים: (יח) **חוזר לתחלת**, הסבירא לה (טו) דחמירה תפלה לענין זה מקריאת שמע, ולפיכך בקריאת שמע או (יז) בברכותיה סגי בשהפסיק שיחור למקום שפסק, אבל ככאן בענין לתחלת הברכה, כי על ידי שיחה רבה נמקלקל הברכה, ודוקא אם השיחה היתה באמצע ברכה, אבל (יח) בין ברכה לברכה בריעבד לית לן בה, כל שלא שקה לגמור בלה. ועין בבאר הגולה: (יט) **הברכה**, עין בתיאורם שכתב דבריעבד אם לא חזר לתחלת הברכה, כיון שהשלים הברכה אינו רשאי לחזר. ובמגן'גבורים חולק לגמרי על דין השלח'צדוקי, וכתב דמעקר הדין אם לא שקה לגמור את בלה לא חשיב הפסק ואינו חוזר רק למקום שפסק, והא דכתבו התוספות "חוזר לתחלת ברכה" מרי' בשיחה לגמור בלה, וסבירא להו להתוספות דאנס זה לא חשיב אנס גם בתפלה. ובבאר הגולה נמצא הרשבי"א המובא בבתיאור, עין שם, ומשמע מזה דבכל גוגי אינו חוזר רק לאותו המקום שפסק בלבד, אם לא ששקה לגמור בלה ומחמת אנס, דהו' חוזר לראש התפלה: (כ) **בג' ראשונות וכו'**, דכל אלו בברכה אחת חשיבי, לכן אפילו לא שקה חוזר לראש התפלה או ל'רצה'. ולפי מה שכתבתי בשם הנריא וס'ס'ג' אברהם, הוא הדין הכא אין צריך לחזר רק לאותו מקום שפסק: (כא) **חוזר לראש**, כתב החי'אדם: הינו דוקא בשפס'ס בכה הברכה, אבל אם הפסיק באמצע ברכה אינו חוזר אלא לתחלת אותה הברכה, דכל באמצע לא נקרא חזרה אלא תקון הלשון³⁹: **ו' (כב) בקורא**, גקט קורא⁴⁰, משום דדין זה נובע מקריאת שמע דשם גס'סן דינא הכי, כמו

